

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 108/08-48

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. októbra 2008 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť A. B., Maďarská republika, zastúpeného advokátom JUDr. R. M., B., vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 2, čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky v konaní vedenom Krajským súdom v Nitre pod sp. zn. 4 Tpo 27/2007 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Nitre v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tpo 27/2007 porušil základné právo A. B. na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a právo na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v spojení s čl. 1 ods. 2, čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 z r u š u j e v časti týkajúcej sa A. B.

3. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky u k l a d á zaplatiť trovy právneho zastúpenia A. B. v sume 10 098 Sk (slovom desaťtisícdeväťdesiatosem

slovenských korún) advokátovi JUDr. R. M., B., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Krajský súd v Nitre je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 10 098 Sk (slovom desaťtisícdeväťdesiatosem slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) č. k. II. ÚS 108/08-15 zo 6. marca 2008 bol A. B., Maďarská republika (ďalej len „sťažovateľ“), ustanovený za právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom advokát JUDr. R. M.

Ďalším uznesením ústavného súdu č. k. II. ÚS 108/08-30 z 25. júna 2008 bola prijatá na ďalšie konanie sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na slobodu podľa čl. 5 ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) v spojení s čl. 1 ods. 2, čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy v konaní vedenom Krajským súdom v Nitre (ďalej len „krajský súd“) pod sp. zn. 4 Tpo 27/2007.

Podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prerokoval ústavný súd túto vec na neverejnom zasadnutí, keďže sťažovateľ podaním z 2. septembra 2008, ako aj krajský súd vo vyjadrení zo 4. augusta 2008 vyslovili súhlas, aby sa upustilo od ústneho pojednávania. Ústavný súd vychádzal pritom z listinných dôkazov a vyjadrení nachádzajúcich sa v jeho spise.

Zo sťažnosti vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa z 29. novembra 2006 bolo proti sťažovateľovi začaté trestné stíhanie a súčasne vznesené obvinenie. Uznesením Okresného

súdu Nitra (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Tp 164/06 z 1. decembra 2006 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu uvedeného v ustanovení § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku s tým, že väzba začala 28. novembra 2006. Krajská prokuratúra v Nitre (ďalej len „prokurátor“) podala 3. mája 2007 okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa. Okresný súd výzvou sp. zn. 2 Tp 73/07 umožnil sťažovateľovi, aby sa v lehote 5 dní vyjadril k návrhu prokurátora, ktorý mu zároveň v prílohe doručil. Výzvu okresného súdu sťažovateľ prevzal 15. mája 2007. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007 bola väzba predĺžená do 28. novembra 2007. Uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 22. mája 2007. Podľa poučenia uvedeného v uznesení mohol sťažovateľ podať sťažnosť do troch dní od doručenia uznesenia. Dňa 24. mája 2007 sťažovateľa navštívila sudkyňa okresného súdu pre prípravné konanie s tým, že má podať sťažnosť do jej rúk, lebo ak by ju poslal poštou, list nebude včas doručený. Podľa vysvetlenia sudkyne je totiž trojdňová lehota taká, že v rámci nej musí byť sťažnosť už doručená súdu. Sťažovateľ 24. mája 2007 podal v zákonnej lehote sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu. Táto sťažnosť bola okresnému súdu doručená 28. mája 2007. Uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 8. júna 2007, bola sťažnosť zamietnutá. Z uznesenia krajského súdu vyplýva, že tento preskúmal sťažnosti všetkých obvinených a dospel k záveru, že neboli opodstatnené. Dňa 13. júna 2007 bolo sťažovateľovi doručené opatrenie okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07, podľa ktorého sa príberá tlmočník za účelom prekladu sťažnosti podanej sťažovateľom v maďarskom jazyku 24. mája 2007 proti uzneseniu okresného súdu. Proti uzneseniu okresného súdu o predĺžení lehoty trvania väzby podali sťažnosti aj ďalší obvinení, a to J. D. a I. H. D podal sťažnosť 24. mája 2007 v maďarskom jazyku, okresnému súdu bola doručená 29. mája 2007. H. podal sťažnosť tiež 24. mája 2007, okresnému súdu bola doručená tak isto 29. mája 2007. Sťažovateľ, aj D. a H. sú maďarskými občanmi a slovenský jazyk neovládajú. Sťažovateľ 13. mája 2007 požiadal okresný súd o zmenu ustanoveného obhajcu z dôvodu, že neovláda maďarský jazyk a o obhajobu sa nestará. O žiadosti sťažovateľa rozhodnuté nebolo.

Podľa názoru sťažovateľa predĺženie lehoty trvania väzby bolo nezákonné a nemá obdobu vo svete. Nezákonnosť vidí sťažovateľ v týchto skutočnostiach:

a) Ani jediná písomnosť doručená sťažovateľovi mu nebola pretlmočená, takže nemá možnosť sa k ich obsahu vyjadrovať.

b) Možnosť podať vyjadrenie k návrhu prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby do 5 dní mu bola odňatá, keďže výzvu dostal 15. mája 2007 a okresný súd o návrhu prokurátora rozhodol už 15. mája 2007.

c) Nemohol využiť v plnej miere zákonnú trojdňovú lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, keďže sudkyňa okresného súdu pre prípravné konanie ho 24. mája 2007 pomocou klamstva obrala o časť tejto lehoty.

d) Krajský súd nemohol 28. mája 2007 o 8.45 h rozhodnúť o sťažnostiach podaných sťažovateľom, ako aj ďalšími obvinenými, keďže sťažnosti boli okresnému súdu doručené až 28. mája 2007, resp. 29. mája 2007, a k ich pretlmočeniu bol pribratý tlmočník iba 13. júna 2007.

e) Okresný súd nedodrжал päťdňovú lehotu na predloženie spisu krajskému súdu za účelom rozhodnutia o podaných sťažnostiach ešte pred uplynutím lehoty trvania väzby, čím uviedol krajský súd do časovej tiesne znemožňujúcej zaoberať sa dôvodmi uvedenými v podaných sťažnostiach.

Sťažovateľ napokon uvádza, že vzhľadom na neznalosť slovenského jazyka požiadal o spísanie sťažnosti v slovenskom jazyku spoluväzňa. Opäť zdôrazňuje, že ustanovený obhajca ho nenavštevuje, a preto fotokópie už uvádzaných listinných dôkazov zašle ústavnému súdu až po tom, ako mu bude ustanovený nový obhajca. Vo veci samej žiada, aby boli uznesenia okresného súdu a krajského súdu ako nezákonné zrušené.

Ustanovený advokát na výzvu ústavného súdu sťažnosť doplnil podaním z 13. júna 2008 doručeným ústavnému súdu 17. júna 2008. Z podania vyplýva, že uznesením vyšetrovateľa z 29. novembra 2006 bolo sťažovateľovi a ďalším siedmim osobám vznesené obvinenie pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov a prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a) a b), ods. 3 písm. c) Trestného zákona v spolupáchateľstve. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 164/06 z 1. decembra 2006 boli všetci obvinení vrátane sťažovateľa vzatí do väzby z dôvodu § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku. Dňa 3. mája 2007 doručil prokurátor okresnému súdu návrh na predĺženie lehoty trvania väzby obvinených do

28. novembra 2007. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007 bola lehota trvania väzby sťažovateľa a ostatných obvinených predĺžená do 28. novembra 2007. Uznesením krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 bola sťažnosť podaná sťažovateľom a ostatnými obvinenými zamietnutá. Sťažovateľ vo svojej pôvodnej sťažnosti z 25. júna 2007 namieta zákonnosť postupu všeobecných súdov pri predlžovaní doby trvania jeho väzby. Okresný súd a krajský súd sa pri rozhodovaní o predĺžení väzby neriadili dôsledne označenými ustanoveniami ústavy, dohovoru a Trestného poriadku. Návrh prokurátora z 2. mája 2007 o predĺženie lehoty trvania väzby bol okresnému súdu doručený 3. mája 2007. Tento návrh nebol pretlmočený do maďarského jazyka a doručený sťažovateľovi. Krajský súd uznesením z 28. mája 2007 predĺžil lehota trvania väzby, pričom rozhodol na neverejnom zasadnutí. Tým došlo nepochybne k závažnému porušeniu označených práv sťažovateľa, nebol mu predložený na vyjadrenie návrh prokurátora na predĺženie väzby v preklade do maďarského jazyka, v dôsledku čoho sa k nemu nemohol ani vyjadriť, a navyše, v rozpore s požiadavkou kontradiktórnosti konania nemal možnosť vyjadriť sa k návrhu prokurátora ani ústne, pretože o predĺžení jeho väzby sa rozhodlo na neverejnom zasadnutí. V tejto súvislosti poukazuje na nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 84/06, ako aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejnené v Zbierke stanovísk a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 5/2006.

Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie označených ustanovení ústavy, dohovoru a Trestného poriadku v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 2 Tp 73/07 a krajským súdom pod sp. zn. 4 Tpo 27/2007 s tým, aby bolo uznesenie okresného súdu z 15. mája 2007, ako aj uznesenie krajského súdu z 28. mája 2007 zrušené.

Z vyjadrenia predsedu krajského súdu zo 4. augusta 2008 doručeného ústavnému súdu 18. augusta 2008 vyplýva, že 25. mája 2007 bol krajskému súdu doručený trestný spis okresného súdu za účelom rozhodnutia o sťažnosti podanej sťažovateľom proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007. Vec bola v ten istý deň pridelená na konanie a rozhodnutie zákonným sudcom. Po naštudovaní trestného spisu bol stanovený termín neverejného zasadnutia na 28. máj 2007, kedy bola sťažnosť zamietnutá. V rovnaký deň bolo uznesenie písomne vyhotovené a doručené. Iba ústavný súd je oprávnený vysloviť, či boli, alebo neboli porušené práva označené sťažovateľom. Je nepochybné, že koniec

šesťmesačnej lehoty väzby v prípade sťažovateľa pripadol na 28. mája 2007. Trestný spis okresného súdu bol krajskému súdu doručený 25. mája 2007 (v piatok), preto objektívne nebolo možné zabezpečiť, aby sťažovateľ osobne alebo prostredníctvom obhajcu predniesol argumenty o nezákonnosti trvania väzby. Krajský súd totiž musel o podanej sťažnosti rozhodnúť v nasledujúci pracovný deň – pondelok - 28. mája 2007. Sťažovateľ pri výsluchu 24. mája 2007 sám podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu. Obhajca preto nebol povinný sťažnosť písomne odôvodniť. Vzhľadom na to, že lehota na podanie sťažnosti končila 25. mája 2007, nič nebránilo okresnému súdu predložiť sťažnosť podanú sťažovateľom krajskému súdu už 25. mája 2007 alebo aj 28. mája 2007. Obhajca písomne odôvodnenú sťažnosť nepodal. Pokiaľ ide o výhrady sťažovateľa týkajúce sa prekladu návrhu na predĺženie lehoty trvania väzby a uznesenia okresného súdu do maďarského jazyka, predseda krajského súdu poukazuje na čl. 9 ods. 1 písm. a) Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

Z ďalšieho vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľa z 2. septembra 2008 doručeného ústavnému súdu 3. septembra 2008 vyplýva, že sťažovateľ bol už z väzby prepustený.

II.

Zo spisu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07, ktorý si ústavný súd zadovážil, vyplývajú tieto relevantné skutočnosti:

Návrh prokurátora na predĺženie lehoty trvania väzby sťažovateľa a ďalších siedmich spoluobvinených č. k. Kv 80/2006-163 z 2. mája 2007 bol doručený okresnému súdu 3. mája 2007.

Z rukou písaného referátu sudkyne pre prípravné konanie bez označenia dátumu, ktorý bol kancelárii predložený 7. mája 2007, vyplýva pokyn doručiť návrh prokurátora všetkým obvineným a ich obhajcom s určením päťdňovej lehoty od doručenia návrhu na vyjadrenie sa k nemu.

Z prípisu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 zo 7. mája 2007 vyplýva, že sťažovateľovi bol do Ústavu na výkon väzby Bratislava zaslaný návrh prokurátora s tým,

aby sa k nemu v lehote 5 dní od doručenia vyjadril. Sťažovateľ zásielku prevzal 15. mája 2007.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 2 Tp 73/07-9 z 15. mája 2007 vyplýva, že ním bola predĺžená lehota trvania väzby sťažovateľa a ďalších siedmich spoluobvinených do 28. novembra 2007. Sťažovateľovi bolo uznesenie doručené 22. mája 2007.

Z podania advokáta JUDr. A. H., B., zo 16. mája 2007 adresovaného okresnému súdu k sp. zn. 2 Tp 73/07 vyplýva, že v zastúpení sťažovateľa podáva vyjadrenie k návrhu prokurátora z 2. mája 2007. Podanie bolo doručené okresnému súdu 18. mája 2007.

Z opatrenia okresného súdu č. k. 2 Tp 73/07-55 z 24. mája 2007 vyplýva, že ním bol ustanovený tlmočník z jazyka maďarského do jazyka slovenského na pretlmočenie uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 T p 73/07 z 15. mája 2007 a vyjadrenia obvinených z 24. mája 2007.

Podľa zápisnice č. k. 2 Tp 73/07-65 z 24. mája 2007 spísanej vyššou súdnou úradníčkou za prítomnosti tlmočníka v Ústave na výkon väzby sťažovateľ uviedol, že mu bolo doručené uznesenie okresného súdu z 15. mája 2007, tomuto porozumel, preložil mu ho spoluobvinený. S predĺžením väzby nesúhlasí, a preto napísal sťažnosť ešte predchádzajúceho dňa, ktorú 24. mája 2007 ráno odovzdal príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže. Nevie o tom, že by sťažnosť podal aj jeho advokát. Nechce sa vyjadriť k tomu, či podáva sťažnosť do zápisnice bez advokáta. Podal ju poštou, tam je všetko uvedené, a podal to doporučené.

Z rukou písanej sťažnosti sťažovateľa z 24. mája 2007 v maďarskom jazyku adresovanej okresnému súdu vyplýva, že podáva sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007. Sťažnosť bola odovzdaná orgánu väzenskej a justičnej stráže 24. mája 2007. Na doporučenú poštovú prepravu bola odovzdaná 25. mája 2007. Sťažnosť bola osobne doručená do podateľne krajského súdu 28. mája 2007 o 10 h a 26 min.

Z podania obhajcu sťažovateľa z 24. mája 2007 doručeného okresnému súdu 29. mája 2007 o 10.00 h vyplýva, že aj on podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007 v mene sťažovateľa.

Zo zápisnice o neverejnom zasadnutí krajského súdu č. k. 4 Tpo 27/2007-71 z 28. mája 2007 vyplýva, že krajský súd sťažnosti podané sťažovateľom a ďalšími spoluobvinenými zamietol. Neverejné zasadnutie trvalo od 8.45 h do 9.15 h.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 vyplýva, že na neverejnom zasadnutí bola zamietnutá sťažnosť podaná sťažovateľom, ako aj ďalšími osobami proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Tp 73/07 z 15. mája 2007. Z odôvodnenia uznesenia vo vzťahu voči sťažnosti podanej sťažovateľom iba toľko, že sťažovateľ v zákonnej lehote podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť. Z odôvodnenia uznesenia nevyplýva, že by sa krajský súd zaoberal podaním obhajcu sťažovateľa JUDr. A. H. zo 16. mája 2007 doručeným okresnému súdu 18. mája 2007, ako aj sťažnosťou sťažovateľa z 24. mája 2007 v maďarskom jazyku doručenou osobne do podateľne krajského súdu 28. mája 2007 o 10 h a 26 min. Rovnako sa nezaoberal ani sťažnosťou obhajcu z 24. mája 2007 doručenou okresnému súdu 29. mája 2007 o 10.00 h.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 prvej vety ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Podľa čl. 1 ods. 2 ústavy Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky.

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 152 ods. 4 ústavy výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa čl. 154c ods. 1 ústavy medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom pred nadobudnutím účinnosti tohto ústavného zákona, sú súčasťou jej právneho poriadku a majú prednosť pred zákonom, ak zabezpečujú väčší rozsah ústavných práv a slobôd.

Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

Sťažovateľ považuje postupy okresného súdu a krajského súdu pri rozhodovaní o návrhu prokurátora na predĺženie väzby za nesúladne s označenými ustanoveniami ústavy a dohovoru zo šiestich dôvodov. Jednak namieta, že ani jedna písomnosť, ktorá mu bola doručená, nebola pretlmočená, resp. preložená, hoci on slovenský jazyk neovláda. Ďalej, hoci dostal možnosť vyjadriť sa k návrhu prokurátora na predĺženie väzby v lehote päť dní, fakticky sa nemohol vyjadriť, keďže výzvu dostal 15. mája 2007, teda v deň, keď okresný súd už o návrhu rozhodol. Nemohol v plnej miere využiť ani zákonnú trojdňovú lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, lebo sudkyňa pre prípravné konanie ho 24. mája 2007 pomocou klamstva obrala o časť tejto lehoty. Ďalej krajský súd nemohol 28. mája 2007 o 8.45 h rozhodnúť o jeho sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, keďže táto sťažnosť bola okresnému súdu doručená až 28. mája 2007, resp. 29. mája 2007. Okresný súd nedodrжал päťdňovú lehotu na predloženie spisu krajského súdu ešte pred uplynutím lehoty trvania väzby, čím uviedol krajský súd do časovej tiesne znemožňujúcej zaoberať s dôvodmi uvedenými v jeho sťažnosti. Napokon namieta, že sa o predĺžení väzby rozhodlo bez jeho vypočutia.

Podľa krajského súdu keďže trestný spis okresného súdu bol krajskému súdu doručený až v piatok 25. mája 2007, objektívne nebolo možné zabezpečiť, aby sťažovateľ osobne alebo prostredníctvom obhajcu predniesol argumenty o nezákonnosti trvania väzby. Krajský súd totiž musel o podanej sťažnosti rozhodnúť v nasledujúci pracovný deň, teda v pondelok 28. mája 2007. Sťažovateľ pri výsluchu 24. mája 2007 sám podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu. Obhajca preto nebol povinný sťažnosť písomne odôvodniť a ani tak neurobil. Vo vzťahu k výhradám sťažovateľa týkajúcim sa prekladu návrhu na predĺženie väzby a uznesenia okresného súdu do maďarského jazyka, treba poukázať na čl. 9 ods. 1 písm. a) Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov.

Podľa názoru ústavného súdu prevažná väčšina námietok sťažovateľa je dôvodná. Všetky námietky možno charakterizovať ako porušenia princípov spravodlivého súdneho konania pri rozhodovaní o väzbe.

Súdne konanie v súvislosti s rozhodovaním o zákonnosti väzby musí poskytovať určité garancie procesnej povahy, ktoré sú vyjadrené v čl. 6 dohovoru. So zreteľom na to, že čl. 6 dohovoru sa nevzťahuje na konanie a rozhodovanie o väzbe, procesné záruky tu uvedené nemožno bez ďalšieho uplatniť aj v prípade čl. 5 ods. 4 dohovoru, no určité základné procesné záruky sa musia poskytovať aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru, i keď nemusia byť nutne rovnaké ako tie, ktoré vyplývajú z čl. 6 (mutatis mutandis napr. I. ÚS 100/04).

a) V súvislosti s problematikou práva na preklad písomností, resp. na pretlmočenie ich obsahu z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu vyplýva, že právo na pomoc tlmočníka podľa čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru sa nevzťahuje len na konanie pred súdom, ale na celé trestné konanie, t. j. aj na prípravné konanie a na rozhodovanie o väzbe. Toto ustanovenie znamená, že obvinený, ktorý nerozumie používanému jazyku alebo ktorý týmto jazykom nehovorí, má právo na bezplatné služby tlmočníka, aby mu boli preložené alebo tlmočené všetky procesné úkony, ktorých zmysel potrebuje pochopiť. Rozsah a spôsob pomoci tlmočníka závisí od okolností prípadu, najmä od toho, či obvinený má obhajcu, s ktorým sa môže dohovoriť, a či obvinený aspoň čiastočne ovláda jazyk, v ktorom

sa konanie vedie. Toto ustanovenie však nejde tak ďaleko, aby vyžadovalo preklad každej písomnosti alebo každého dokumentu obsiahnutého v spise. Pomoc tlmočníka musí obvinenému umožniť, aby vedel, z čoho je obvinený, a mohol sa brániť proti tomu (Kamasinski c. Rakúsko, Luedicke c. Spolková republika Nemecko).

Z ustanovenia § 2 ods. 20 Trestného poriadku vyplýva, že ak obvinený vyhlási, že neovláda jazyk, v ktorom sa konanie vedie, má právo na tlmočníka a prekladateľa. Vzhľadom na to možno dôjsť k záveru, že platná právna úprava v podstate reflektuje doterajšiu rozhodovaciu prax pri výklade čl. 6 ods. 3 písm. e) dohovoru s tým rozdielom, že oproti citovanému ustanoveniu dohovoru nepriznáva právo na tlmočníka a prekladateľa bezplatne. V súvislosti s tvrdením krajského súdu, podľa ktorého prichodí túto otázku posúdiť podľa Európskej charty regionálnych alebo menšinových jazykov, treba uviesť, že prednosť má dohovor ako špecializovaná medzinárodná zmluva výslovne sa vzťahujúca na práva obvineného v trestnom konaní.

Uvedené právo sťažovateľa bolo celkom nepochybne porušené. Už pri rozhodovaní o vzatí sťažovateľa do väzby muselo byť zrejmé, že sťažovateľ slovenský jazyk neovláda. Keďže si obhajcu sám nezvolil, pri ustanovení obhajcu bolo možné postupovať tak, že sa obhajobou poverí advokát ovládajúci maďarský jazyk. Zdá sa, že sa tak nestalo. Sťažovateľ bol nútený využiť pomoc spoluväzňa, lebo len tak mohol podať proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť.

Danú situáciu treba považovať za obzvlášť hrubé porušenie označených práv.

b) V súvislosti s námietkou nemožnosti podať vyjadrenie k návrhu prokurátora na predĺženie väzby treba uviesť, že zo spisu okresného súdu mimo akúkoľvek pochybnosť vyplýva, že návrh prokurátora bol sťažovateľovi doručený 15. mája 2007 s tým, že má k dispozícii na vyjadrenie päťdňovú lehotu. V rozpore s tým však okresný súd o návrhu už 15. mája 2008 rozhodol. Z pohľadu sťažovateľa sa daná situácia oprávnene javí tak, že bol vlastne pripravený o možnosť vyjadriť sa (a to nielen pre jazykovú prekážku). V skutočnosti to tak nebolo, pretože ustanovený obhajca JUDr. A. H. (ktorému bol návrh prokurátora na predĺženie väzby tiež okresným súdom doručený) podal 16. mája 2007 obsiahle písomné

vyjadrenie, ktoré bolo okresnému súdu doručené 18. mája 2007, teda v stanovenej lehote. Možno preto ustáliť, že sťažovateľ prostredníctvom obhajcu sa síce k návrhu prokurátora vyjadril, avšak toto stanovisko všeobecné súdy vôbec nebrali do úvahy. Kým v prípade okresného súdu je dôvod zrejmý (vyjadrenie mu bolo doručené už po vydaní uznesenia), zatiaľ z dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, nie je jasné, prečo sa vyjadrením nezaoberal v opravnom konaní krajský súd, hoci by tak mohol pochybenie okresného súdu napraviť.

Osoba vo väzbe musí mať možnosť predložiť argumenty a dôvody proti svojmu ponechaniu vo väzbe. Toto jej právo by stratilo akýkoľvek reálny význam, keby zároveň nebolo povinnosťou orgánov rozhodujúcich o väzbe týmito argumentmi a dôvodmi účinne sa zaoberať (napr. I. ÚS 46/05).

V danom prípade došlo k tomu, že sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu uplatnil argumenty oponujúce stanovisku prokurátora, tieto však neboli všeobecnými súdmi vôbec vzaté do úvahy.

c) Z dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, nevyplýva, že by sťažovateľ nemohol v plnej miere využiť zákonnú trojdňovú lehotu na podanie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu z dôvodu, že sudkyňa pre prípravné konanie ho mala 24. mája 2007 pomocou klamstva obráť o časť tejto lehoty. Zo zápisnice č. k. 2 Tp 73/07-65 z 24. mája 2007 vyplýva, že podľa všetkého zo strany prítomnej vyššej súdnej úradníčky (nie teda sudkyne) bola snaha dosiahnuť, aby sťažovateľ vtedy a tam podal sťažnosť proti uzneseniu okresného súdu do zápisnice, avšak sťažovateľ to odmietol. Poukázal na to, že sťažnosť napísal už predchádzajúceho dňa a 24. mája 2007 ju už odovzdal príslušníkovi Zboru väzenskej a justičnej stráže. Tvrdenie sťažovateľa je podopreté skutočnosťou, že sťažnosť bola naozaj Zboru väzenskej a justičnej stráže odovzdaná 24. mája 2007.

d) Zodpovedá skutočnosti tvrdenie sťažovateľa, podľa ktorého krajský súd nemohol 28. mája 2007 o 8.45 h rozhodnúť o jeho sťažnosti, keďže táto bola okresnému súdu doručená až 28. mája 2007. Z dôkazov, ktoré mal ústavný súd k dispozícii, je zrejmé, že sťažnosť bola napokon osobne doručená do podateľne krajského súdu 24. mája 2007 o 10 h

a 26 min, teda po skončení neverejného zasadnutia krajského súdu. V uvedenej súvislosti možno konštatovať dve závažné skutočnosti. Predovšetkým je podstatné, že krajský súd na obsah sťažnosti neprihliadol (keďže ju nemal včas k dispozícii), ale okrem toho vôbec sa nedá vedieť, na akom základe považoval za preukázané, že sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť. Pokiaľ krajský súd vo svojom vyjadrení ústavnému súdu uvádza, že sťažovateľ pri výsluchu 24. mája 2007 sám podal sťažnosť, nezodpovedá toto tvrdenie skutočnosti. Práve naopak, sťažovateľ uvedeného dňa podanie sťažnosti do zápisnice odmietol vykonať.

e) V súvislosti s námičkou nedodržania päťdňovej lehoty na predloženie spisu krajskému súdu ešte pred uplynutím lehoty trvania väzby možno uviesť, že zo skutkového hľadiska je tvrdenie sťažovateľa pravdivé, nezakladá však porušenie označených práv. Päťdňová lehota, ktorú Trestný poriadok definoval ako minimálny čas na rozhodnutie o sťažnosti proti rozhodnutiu o väzbe, je lehotou nie v prospech obvineného, ale v prospech súdu rozhodujúceho v sťažnostnom konaní.

f) Pravdivá a oprávnená je námička sťažovateľa, podľa ktorej bolo o predĺžení väzby rozhodnuté bez toho, aby bol sťažovateľ všeobecným súdom vypočutý.

Väzba je zásadným zaisťovacím inštitútom a predstavuje výrazný zásah do základného práva jednotlivca na osobnú slobodu. Neodmysliteľnou procesnou zárukou pri takomto zásahu musí byť právo dotknutej osoby „*osobne sa vyjadriť*“, teda byť vypočutá súdom k dôvodom a okolnostiam ďalšieho zotrvania vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06). Pokiaľ sa o väzbe rozhoduje dvojinstančne, nie je nevyhnutné, aby bol obvinený vypočutý na oboch stupňoch.

V danom prípade bolo o predĺžení väzby rozhodnuté na neverejnom zasadnutí tak okresným súdom, ako aj krajským súdom, pričom argumenty sťažovateľa, resp. jeho obhajcu neboli vzaté do úvahy ani len v písomnej podobe. Nemožno súhlasiť s krajským súdom, ktorý poukazuje na nemožnosť vypočut' sťažovateľa vzhľadom na krátkosť času, ktorý zostával krajskému súdu na rozhodnutie. Ani zákonom ustanovené lehoty pre rozhodovanie vo väzobnej veci nemôžu totiž v konečnom dôsledku zmarit' aplikáciu

základných princípov spravodlivého súdneho konania vzťahujúcich sa na rozhodovanie o väzbe.

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti došlo k porušeniu čl. 17 ods. 5 ústavy a čl. 5 ods. 4 dohovoru v súvislosti s čl. 1 ods. 2, čl. 152 ods. 4 a čl. 154c ods. 1 ústavy. Naposledy uvedené články ústavy vyjadrujú totiž povinnosť dodržiavať medzinárodné zmluvy a tiež princíp ústavne konformného výkladu právneho poriadku (bod 1 výroku nálezu).

Podľa § 56 ods. 2 prvej vety zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší.

Berúc do úvahy citované ustanovenie ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 4 Tpo 27/2007 z 28. mája 2007 (bod 2 výroku nálezu).

Keďže sťažovateľ už nie je v súčasnosti vo väzbe, neprichádzalo do úvahy po zrušení uznesenia vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie. O väzbe možno totiž rozhodovať vždy iba s účinkami pro futuro (I. ÚS 88/04, I. ÚS 100/04, I. ÚS 115/07).

Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa advokátom predstavujú celkom sumu 10 098 Sk. Ide o odmenu za prevzatie a prípravu zastupovania, za spísanie doplnenia sťažnosti a za stanovisko k vyjadreniu krajského súdu, a to po 3 176 Sk za každý úkon. Advokátovi prislúchal tiež režijný paušál trikrát po 190 Sk. Sumu trov právneho zastúpenia uhradí Kancelária ústavného súdu a krajský súd je povinný ju Kancelárii ústavného súdu nahradiť (bod 3 a 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. októbra 2008